

<https://doi.org/10.18485/analiff.2023.35.2.12>

378.4:141

141.319.8 14 Јаснепс К.

Prostor slobodan od државе: Концепција универзитета у филозофији егзистенције

Aleksandar B. Prnjat*

Alfa BK Univerzitet, Fakultet za strane jezike

 <https://orcid.org/0000-0003-2391-2822>

Ključne reči:

univerzitet,
држава,
Karl Jaspers,
akademска слобода,
nacionalizam

Apstrakt

U ovom radu autor predstavlja Jaspersovo shvatanje odnosa државе i univerziteta. Po Jaspersu, univerzitet bi trebalo da bude slobodan od bilo kakvog oblika државне контроле. Njegovi stavovi su uglavnom normativni. Za Jaspersa, sama egzistencija институције универзитета значи како држава тежи да обезбеди простор где истина може да буде истраживана независно од било каквог утицаја. По њему, дакле, постоји извесна напетост, а можда чак и непријатељство између државе и универзитета. Иако је Jaspers свестан да би слобода универзитета могла бити злоупотребљена у смислу да наставници могу да се препусте нераду, он сматра да је тај ризик прихватљив. Што се тиче политичке борбе, она може да буде предмет истраживања на универзитету али сам универзитет не сме бити arena политичке борбе. Jaspers такође сматра да, иако сваки универзитет припада некој нацији, његова мисија је наднационална. Због овога универзитет не сме заузимати страну у борби између нација. Националне теме могу бити истраживане као и било која друга тема, али национално питање, по Jaspersu, не сме никада да постане циљ или сврха постојања универзитета. (примљено: 1. септембра 2023; прихваћено: 16. октобра 2023)

<https://analiffil.bg.ac.rs>

Pod „filozofijom egzistencije“ u ovom radu imam u vidu Jaspersovo (Karl Jaspers) filozofsko mišljenje. Najznačajniji spis u kojem Jaspers brani jednu koncepciju univerziteta i iznosi svoja zapažanja o različitim aspektima visokog obrazovanja u Nemačkoj jeste knjiga *Ideja univerziteta*.¹ Prvi put je delo pod istim naslovom objavio 1923. godine.² Knjigu je ponovo objavio 1946. godine, ali ona, kako Jaspers insistira u njenom predgovoru, „nije nikakvo drugo izdanje, nije ni prerada, već nov nacrt na osnovu iskustva dveju poslednjih rđavih decenija“ (Jaspers, 2003: 7). Reč je o vremenu uspona i vladavine nacionalsocijalizma, vremenu vladavine „totalne države“. Osim što je bila zločinačka, ta država je u svim oblastima javnog života, pa i na univerzitetu, zahtevala totalnu kontrolu. Po Jaspersovoj oceni, u tom periodu nemačke istorije radilo se „na moralnom uništavanju univerziteta“ (Jaspers, 2003: 7). Govoreći retrospektivno u *Filozofskoj autobiografiji* o motivima za ponovno objavljivanje knjige *Ideja univerziteta*, Jaspers kaže: „Godine 1946. taj rad – noseći isti naslov, ispunjen istim duhom, ali prerađen i ponovo napisan – objavljen je da bi poslužio obnovi nemačkog univerziteta“ (Jaspers, 1987: 60). Ta obnova je za filozofiju egzistencije moguća samo ako se univerzitet koncipira kao „prostor slobodan od države“ (Jaspers, 2003: 139).

Kada o univerzitetu govori kao o prostoru slobodnom od države, Jaspers pod tim nipošto ne kaže da su univerziteti u političkom ili ekonomskom smislu nezavisni od države. Naprotiv, izričito naglašava da je država ta koja omogućuje univerzitet, da on postoji zahvaljujući državi (Jaspers, 2003: 139, 143). Po filozofiji egzistencije, država ne samo da se brine o vaspitanju omladine, već je „oblik trajnog vaspitanja svih“ (Јасперс, 1987: 84). Sama država, normativno posmatrano, hoće da u njoj postoji institucija u kojoj se radi na istraživanju istine koje je nezavisno od svakog uticaja (Jaspers, 2003: 139). Nepravедно bi bilo filozofiji egzistencije prebacivati naivnost i ukazivati na nerealističnost ovakvih stavova jer je savršeno jasno da su oni u potpunosti normativni. Normativnost ovakvih refleksija je ponekad i posebno naglašena, kao npr. u izrazu u izrazu „istinski univerzitet“ (Jaspers, 2003: 139). Na drugom mestu Jaspers pominje izvesnu napetost, pa čak i neprijateljstvo između istine i države, određujući univerzitet kao „ono što je kadro da sačuva istinu uprkos državnoj realnosti“ (Jaspers, 1987: 63). Država, po njemu, ne treba da strahuje od posledica istraživanja istine. Ovde je takođe jasno da je reč o normativnom shvatanju države. U njemu država treba da štiti univerzitet „kao prostor izuzet od dejstva njene vlasti“ (Jaspers, 2003: 139).

Uvek je bilo ljudi unutar akademije koji su se distancirali od političkih pitanja, ili su demonstrirali indiferentnost, pa čak i otmen prema prezir prema politici,

- 1 Izraz „ideja univerziteta“ se nalazi i u naslovu veoma uticajne knjige u kojoj je Džon Henri Njuman (John Henry Newman) 1852. sabrao svoje propovedi. (Newman, 2022). Za Jaspersovu knjigu Habermas (Jürgen Habermas) kritički primećuje kako ona polazi od premise, implicitno prisutne i u nemačkom idealizmu, da „institucija ostaje funkcionalna sve dok vitalno otelovljuje svoju inherentnu ideju“ (Habermas, 1987: 3).
- 2 Do Jaspersa su stigli glasovi da je povodom tog spisa njegov prijatelj Hajdeger (Heidegger) izneo ocenu kako je to „najbeznačajnije delo među beznačajnim delima koje se danas objavljuju“ (Jaspers, 1987: 111). Doduše, odnosi među njima dvojicom nekad su bili prisni, nekad distancirani, ali uvek dvosmisleni. Sreten Marić je o tome izneo sledeću upečatljivu ocenu: „Bili su to čudni odnosi. Možda se nikad dva bića koja su tako dugo drugovala i verovatno se saopštavala, nisu tako malo razumela“ (Marić, 1989: 17).

ali to nije bio slučaj kod Jaspersa. Pogrešno bi bilo verovati da je on nastojao da pojam univerziteta odvoji od politike naprosto zato što se sam ni najmanje za nju nije interesovao. Kako Radmila Šajković primećuje, Jaspersa su „politika i politička zbivanja u svetu tokom čitavog njegovog života živo interesovala“ (Šajković, 2001: 22). Pa ipak, u njegovoj filozofiji egzistencije se ističe da politici, u smislu političkog angažmana, na univerzitetu nema mesta, već da politika isključivo može da bude objekat istraživanja (Jaspers, 2003: 151). Pošto je zadatak univerziteta istraživanje istine (Jaspers, 2003: 9), dnevno-politički obziri i dnevno-političko delanje na njemu nisu ni potrebni ni poželjni. Sama država treba da ima zaštitničku ulogu u odnosu na univerzitet, tj. da ga štiti od sebe same, odnosno od sopstvene vlasti, ali i od drugih oblika vlasti (Jaspers, 2003: 139).

Sama pretpostavka mogućnosti institucije univerziteta, po Jaspersu, jeste da država hoće da se ostvari sama ideja univerziteta (Jaspers, 2003: 144), a to je ideja institucije koja je orijentisana na istraživanje istine. Jaspers pominje jednu pretpostavku za koju kaže da se u nju retko sumnjalo, a po kojoj istraživanje istine ima poželjne posledice za obavljanje različitih zanimanja „pre svega zahvaljujući obrazovanju duha onih koji su prošli kroz univerzitet“ (Jaspers, 2003: 10). Ova pretpostavka ima prosvetiteljsko zaleđe, a bila je uticajna i u shvatanju jednog gotovo po svemu drugačijeg filozofa. Reč je o Džonu Djuiju (John Dewey), po kojem je studiranje svakog predmeta značajno samo po sebi. Naime, za Djuija obrazovanje nema tek instrumentalnu vrednost, nije sredstvo za nešto drugo, pa čak ni za život, već se izjednačuje sa „zbivanjem plodnog i suštinski značajnog života“ (Djui, 1970: 169).

Okolnost da je univerzitet institucija koja upravlja sama sobom, ili bi barem to trebala da bude, stvara, po filozofiji egzistencije, jednu napetost (Jaspers, 2003: 143), ako ne već i neprijateljstvo (Jaspers, 2003: 153). Iako, kako on kaže, nije moguće da univerzitet ima potpunu samostalnost, moguće je da se na drugoj strani sroza do nivoa državnog zavoda (Jaspers, 2003: 143). Zato istraživači i nastavnici kada se zapošljavaju na univerzitetu, ne treba da se osećaju kao činovnici (Jaspers, 2003: 145). Državi su svakako potrebni činovnici, a Jaspers pod izrazom činovnici ne misli samo na administraciju već i na inženjere, hemičare, pa čak i lekare i sveštenike. Država ima interes da oni budu što je moguće bolje obrazovani, ali je to uloga univerziteta, dok je državna uloga samo nadzorna (Jaspers, 2003: 149).

Razlikovanje između ovako shvaćenih činovnika i univerzitetskih nastavnika je po Jaspersu u tome što činovnici sprovode odluke drugih organa (Jaspers, 2003: 144). Reč je o svojevrsnom pokoravanju naređenjima: čak su i sudije obavezne da se pokoravaju zakonu u tom smislu što ga samo na odgovarajući način sprovode. Za razliku od toga nastavnici univerziteta i istraživači imaju slobodu, počevši od slobode formulisanja sopstvenih istraživačkih zadataka (Jaspers, 2003: 144). Ovde Jaspers ima u vidu pre istraživanja u fundamentalnim naukama i filozofiji nego u primenjenim naukama. Filozofija egzistencije je načisto sa tim da ova sloboda može da bude zloupotrebljena u smislu da bi istraživači i nastavnici mogli naprosto da se prepuste neradu (Jaspers, 1987: 70). Pa ipak, ona ostaje pri stavu da ta sloboda ne

treba da podleže bilo kakvoj kontroli. Za ovo Jaspers navodi dva argumenta. Prvi, nešto slabiji, glasi da mi zapravo ne znamo šta se sa istraživačicom ili istraživačem događa kada spolja izgleda da naprosto lenčare³. Možda Jaspers ima u vidu da se u tom trenutku upravo formuliše neko novo i neočekivano pitanje. Drugi njegov argument glasi da je ovu akademsku slobodu, mada će možda u nekim slučajevima biti zloupotrebljena, bolje sačuvati nego uništiti, zajedno sa stvaralačkom produktivnošću i samim duhom univerziteta (Jaspers, 1987: 70).

Nauka je jedan oblik metodičkog saznanja čiji sadržaj je „*uverljivo izvestan i opštevažeći*“ (Jaspers, 2003: 15). Pod ovom formulom Jaspers ima u vidu tri stvari. Prva je da nauka postoji istovremeno sa metodom svešču, druga da je njen oblik znanja uverljivo izvestan, a treća da su naučni uvidi opštevažeći u smislu da svako može da proveri njihovu uverljivost (Jaspers, 2003: 15–16). Doduše, naučno znanje je ograničeno i to na više načina. Ono je partikularno, odnosi se samo na posebna bituća a ne i na samo bitenje. Ono ne može da pruži odgovor o tome šta je njen smisao, a uz to ništa ne može da kaže ni o ciljevima života (Jaspers, 2003: 22). To je, po Jaspersu, stvar jednog drugog oblika saznanja – filozofije. Ona počinje uviđanjem granica nauke (Životić, 1966: 233; Životić, 1973: 49). Nauci i filozofiji je zajedničko to da sve može biti podvrgnuto kritici⁴. Jaspers je smatrao da su kritika i kritičnost važni i na strani onih koji pohađaju univerzitet, da i studentkinje i studenti treba da budu samostalni u mišljenju i da „kritički slede svoje nastavnike“ (Jaspers, 2003: 9). Utoliko nastavnici sa svojim studentkinjama i studentima, kako kaže Ronald Barnett (Ronald Barnett) nadovezujući se na Jaspersa, učestvuju u „*zajedničkom istraživanju istine*“ (Barnett, 1997: 4).

Cela Jaspersova knjiga *Ideja univerziteta*, po Barntu, odražava „napetost između države (i nacionalizma) i univerziteta“ (Barnett, 1990: 21). Iako je Jaspersovo iskustvo – iskustvo nemačkog univerziteta, Barnett s pravom primećuje da mnoge poente ove Jaspersove knjige nastavljaju da budu relevantne (Barnett, 1990: 21) i nezavisno od konteksta u kojem je knjiga nastala. Takav je, na primer, Jaspersov stav da svi univerziteti – bilo državni, bilo privatni – uvek pripadaju nekoj naciji, ali, pošto teže istraživanju i prenošenju istine, oni su upućeni na ono što je nadnacionalno (Jaspers, 2003: 156). Nacionalno je, kao i političko, nešto što može i treba da bude predmet istraživanja na univerzitetu, a nipošto „smisao života univerziteta“ (Jaspers, 2003: 157). Pošto služi čovečanstvu, univerzitet mora da ostane nem u borbi nacija (Jaspers, 2003: 156). On tu ne treba da zauzima nikakav stav (Jaspers, 2003: 156).

Jaspers nije zbog svog kosmopolitizma nemuzikalan i neosetljiv za nacionalni ponos i patriotizam, kao što je, na primer, Maks Veber (Max Weber), kojem se uvek iskreno divio (Јацнепс, 2015), bio nemuzikalan za religiju.⁵ Međutim, Jaspers je

3 Maks Veber (Max Weber) pominje da su privatni docenti na početku karijere ponekad imali slobodno vreme koje su mogli da posvete naučnom radu. (Вебер, 1998: 57–58)

4 Čini se da Sreten Marić Jaspersu prebacuje upravo to da kritikuje sve i svašta. Doduše, Marić je to formulisao kao da konstatuje odnos koji su neki drugi imali prema Jaspersu. Njegova kritička žaoka glasi da je Jaspers „mnogima postao nesnosan svojom kritikom svega i svačega“ (Marić, 1989: 20).

5 Naravno da je nemačkim nacionalistima posle Drugog svetskog rata smetalo Jaspersovo iskreno izjašnjavanje o temi (Jaspers, 2009) za koju su oni smatrali da ju je bolje prećutati.

ne samo smatrao da je univerzitet „izraz naroda“, što bi se u današnjim uslovima moglo dovesti u pitanje, već je u afirmativnom tonu govorio o tome da će članovi nekog nemačkog univerziteta ugled svog univerziteta „osećati kao slavu nacije“ (Jaspers, 2003: 156–157). Za kosmopolitu u ovom nema ničeg spornog. Pa ipak, Jaspers se potrudio da doda da Nemačkin koji radi na nemačkom univerzitetu „ne služi jednoj nacionalnoj, već jednoj zapadnjačkoj ideji koju bi najradije smatrao idejom čovečanstva“ (Jaspers, 2003: 157). Upravo zbog toga članovi i članice univerziteta neće smatrati kako imaju zadatak da učestvuju u nekakvim političkim, partijskim ili nacionalnim manifestacijama (isto), dakle, kaže Jaspers, „zastupanje interesa nacije neće smatrati zadatkom univerziteta“ (Jaspers, 2003: 157).

Ideja univerziteta je, kaže Jaspers, zapadnjačka ideja (Jaspers, 2003: 156). Habermas primećuje da ono što se od Humbolta (Wilhelm von Humboldt) naziva idejom univerziteta „jeste projekat otelovljenja idealnog oblika života“ (Habermas, 1987: 3). Taj oblik života nije nešto nacionalno. On za Humbolta počinje kao nacionalno, ali se proširuje na celo čovečanstvo. Kada govori o obrazovanju krajem osamnaestog veka, Humbolt govori o onome što se očekuje „od jedne nacije, jednog doba, od čitavog ljudskog roda“ (Humbolt, 2020: 64). Jaspers posle Drugog svetskog rata insistira na Zapadu kao protivteži nemačkom nacionalizmu⁶, iako su ne samo izraz „ideja univerziteta“ već i koncepcija Humboltovo nasleđe. Ali, za filozofiju egzistencije nijedan narod ne može imati pretenziju na ideju univerziteta kao na nešto svoje. Doduše, može se „podrediti toj pretenziji“ (Jaspers, 2003: 157). Jaspers kaže da su nemački univerziteti, kao uostalom i svi drugi univerziteti, imali izvesna politička iskliznuća i da je već stara, ne baš pohvalna tradicija – profesorsko politikanstvo (Jaspers, 2003: 154). On pominje i razna prilagođavanja članova nemačkog univerziteta vlastima za vreme nacional-socijalističke vladavine Nemačkom, a one koji su čak i učestvovali u režimu potpuno osuđuje, smatrajući da su time izdali samu ideju univerziteta (Jaspers, 2003: 157).

Zahtev za istraživanje istine na univerzitetu ne može se odvojiti od slobode, u ovom slučaju od slobode nastave i slobode istraživanja. Jedinstvo nastave i istraživanja je osnovni motiv humboltovske koncepcije univerziteta. Za filozofiju egzistencije država je ta koja treba da obezbedi slobodu, ne samo od uticaja političke volje, već i slobodu od prinude pogleda na svet (Jaspers, 2003: 152). I jedno i drugo je očigledno relevantnije za društvene nauke i humanistiku.

U zapadnom svetu i kod onih kojima je on bio uzor, sloboda univerziteta od verskih i kasnije političkih autoriteta i pritisaka odavno je postala javno priznata vrednost. Ovo se prenosi i na ostale delove sveta, delom kao proklamovana vrednost poput oznake demokratija, a delom zato što se pokazalo da je to uslov razvoja univerziteta i nauke. Međutim, tamo gde su slobodi pretpostavljene druge vrednosti, jak univerzitet i razvijena nauka su potrebni samo u određenim oblastima, onima kao što su, na primer, matematika, fizika, hemija, nauke o životu, različiti oblici

6 Jaspers, govoreći o knjizi *Filozofija egzistencije*, kaže: „To je bila moja poslednja publikacija, sve dok uništenje nacionalsocijalizma nije opet omogućilo slobodan život Nemaca na Zapadu“ (Jaspers, 1973: 118). Dakle, sa jedne strane stavlja slobodu i Zapad, a sa druge strane nacionalsocijalizam koji je neprijatelj slobode i Zapada.

inženjeringa, računarstvo, informacione tehnologije – jer su privredno i vojno neophodni, a pri tome ne ulaze u domen pogleda na svet kao što to čine društvene nauke i humanistika.

Uzurpacija slobode istraživanja na univerzitetu aktivira znak za uzbunu unutar akademije, a za nju je u ovim oblastima zainteresovana i država, dok različiti oblici prinude pogleda na svet ostaju na dnevnom redu. Štaviše, borba između tradicionalnog pogleda na svet, ili onog što od tradicionalnog pogleda na svet promovise država, i različitih alternativnih pogleda na svet, uključujući one manjinskih grupa koje se bore za priznanje sopstvenih moralnih vrednosti, upravo se prelila izvan akademske zajednice i sva je prilika da će nesmanjenom žestinom nastaviti da se odvija i u decenijama koje su pred nama.

Filozofija egzistencije ukazuje na to da se ljudi koji se bave istraživanjem mogu uključiti u javne debate u svim onim pitanjima u kojima bi stručno znanje koje svoje poreklo ima u nauci moglo biti od značaja, čak i ako ih niko nije pitao za mišljenje (Jaspers, 2003: 155). Međutim, Jaspers smatra da u tom slučaju oblik izražavanja treba da bude obrazlaganje (Jaspers, 2003: 155). Danas je, međutim, aktivizam, koji je uvek više od obrazlaganja, nešto što je prodrlo na univerzitet prvo preko spontanog studentskog organizovanja, a onda i preko angažovanja profesorki i profesora. Izvesna napetost između ovoga i obrazlaganja znanja koje poreklo ima u nauci leži u tome što je svako zauzimanje stava i svaki odgovor, kako Jaspers kaže, „u opasnosti da podlegne vanpredmetnim motivima“ (Jaspers, 2003: 155). Po njegovom uvidu, već se i pitanje postavlja s obzirom na unapred postavljeni cilj (Jaspers, 2003: 155). Iako je kao primere za oblasti u kojima je stručno znanje poteklo iz nauke relevantno dao medicinska i pravna pitanja, Jaspers je sasvim opravdano ova zapažanja smestio u poglavlje koje se bavi odnosom istine i politike (Jaspers, 2003: 151–156).

Jaspersova misao je ovim uvidima i danas aktuelna, a takođe i njegova izrazita demokratičnost u filozofiji visokog obrazovanja. U njoj se ističe uvid da bavljenje istraživanjem ne daje nikome pravo da pretenduje na privilegovan položaj u odnosu na druge građane prilikom izražavanja stavova u političkim pitanjima (Jaspers, 2003: 154). Ovo je neočekivano demokratski stav za nekog ko na drugim mestima govori o načelu duhovne aristokratije (Jaspers, 2003: 149–151). Filozofija egzistencije razlikuje slobodu nastave od izražavanja mišljenja i učestvovanja u dnevnim borbama kada se to čini sa pretenzijama na poseban autoritet u odnosu na ostale građane (Jaspers, 2003: 154). Kada neko traži pravo na slobodno izražavanje mišljenja onda on to, kaže Jaspers, čini kao „građanin pred državom“ (Jaspers, 2003: 154)⁷; dakle, ni po čemu u poziciji autoriteta u odnosu na ostale ljude.

7 Ovim Jaspers sledi Kantovu (Immanuel Kant) koncepciju javne upotrebe uma.

Literatura

- Barnett, R. (1990). *The Idea of Higher Education. Higher Education: A Critical Business*. Buckingham, Bristol: The Society for Research into Higher Education & Open University Press.
- Barnett, R. (1997). *Higher Education: A Critical Business*. Buckingham, Bristol: The Society for Research into Higher Education & Open University Press.
- Djui, D. (1970). *Vaspitanje i demokratija: Uvod u filozofiju vaspitanja*. Cetinje: Obod.
- Habermas, J. (1987). The Idea of the University – Learning Process. *New German Critique*, 41, 3–22.
- Humbolt, V. F. (2020). Teorija obrazovanja čoveka. Fragment. (1793). U V. F. Humbolt, T. V. Adorno, K. P. Lisman, *Od obrazovanja do neobrazovanja: Tri teorije* (I. Cvejić i P. Krstić, prir.) (str. 61 – 69). Novi Sad: Akademska Knjiga; Beograd: Institut za filozofiju i društvenu teoriju.
- Jaspers, K. (1973). *Filozofija egzistencije; Uvod u filozofiju*. Beograd: Prosveta.
- Jaspers, K. (2003). *Ideja univerziteta*. Beograd: PLATO.
- Jaspers, K. (1987). *Filozofska autobiografija*. Novi Sad: Bratstvo – Jedinstvo.
- Jaspers, K. (2009). *Pitanje krivice*. Beograd: Fondacija Konrad Adenauer.
- Marić, S. (1989). Povodom Jaspersa. U K. Jaspers, *Filozofija* (str. 5–22). Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Newman, J. H. (2022/1852). *The Idea of a University Defined and Illustrated*. Glasgow: Good Press.
- Životić, M. (1966). *Pragmatizam i savremena filozofija*. Beograd: Nolit.
- Životić, M. (1973). *Egzistencija, realnost i sloboda*. Beograd: Časopis „Ideje“.
- Šajković, R. (2001). *Sećanja i razmišljanja*. Beograd: Beogradski krug.
- Вебер, М. (1998). Наука као позив. У М. Вебер, *Духовни рад као позив* (стр. 55–100). Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића.
- [Veber, M. (1998). Nauka kao poziv. U M. Veber, *Duhovni rad kao poziv* (str. 55–100). Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića]
- Јасперс, К. (1987). *Духовна ситуација времена*. Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада.
- [Jaspers, K. (1987). *Duhovna situacija vremena*. Novi Sad: Književna zajednica Novog Sada]

Izvor

- Јасперс, К. (2015). *Макс Вебер*. Београд: Досије студио.
 [Jaspers, K. (2015). *Maks Veber*. Beograd: Dosije studio]

Aleksandar B. Prnjat

Summary

A SPACE THAT IS FREE FROM THE STATE: THE CONCEPT OF A UNIVERSITY IN THE PHILOSOPHY OF EXISTENCE

In this paper, the author presents Jaspers' view of the relationship between the state and university. According to Jaspers, universities should be free from any state control. Jaspers' attitudes are mostly normative. According to Jaspers, the very existence of the institution of universities means that the state strives to provide a space where truth can be investigated, a space that would be independent of any kind of influence. Therefore, according to Jaspers, there is a certain tension, or even hostility, between the state and university. Although Jaspers is aware that freedom to investigate at university may be abused, in the sense that teachers may become indolent, he believes that it is a risk worth taking. As far as political conflict is concerned, it can be a research topic at university, but university must not be an arena for political fighting. Jaspers indicates that, although every university belongs to a certain nation, its mission is supranational. Because of this, universities must not take sides in the struggle between nations. National issues may be investigated alongside other subjects; however, according to Jaspers, national issues must never become the objective and purpose of the existence of universities.

Key words:

university, state, Karl Jaspers, academic freedom, nationalism